

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука
Факультет декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра мистецтвознавства і мистецької освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 21. ПРОТОІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТА СВІТОВОГО МИСТЕЦТВА

Загальна інформація про дисципліну

Рівень (ступінь) вищої освіти	«Бакалавр» (освітній рівень перший)
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність	В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»
Освітня програма	ОПП «Мистецтвознавство»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Курс/Семестр	1-й курс, 1-й семестр
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити (120 год.)
Розподіл за видами занять за годинами навчання	Лекції (30 год.)
	Семінарські (30 год.), Практичні -
	Самостійна робота (60 год.)
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік
Викладач	Босий Олександр Георгійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти КДАДПМД ім. М. Бойчука
Контактна інформація викладача	bosyy_o@kdidpamid.edu.ua
Ресурси комунікації з викладачем	Moodle https://kdidpamid.edu.ua/academy/navchannya/dystancziye-navchannya
Дні занять	Згідно розкладу
Консультації	Відповідно до графіку консультацій: за домовленістю з ініціативи здобувача

Опис навчальної дисципліни

Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Протоісторія українського та світового мистецтва» є базовим курсом у системі професійної підготовки бакалаврів-мистецтвознавців першого року навчання. Дисципліна ознайомлює студентів із найдавнішим періодом розвитку візуальної культури — від витоків людського суспільства до мистецтва Стародавнього світу. У межах курсу розглядаються процеси виникнення та становлення основних видів образотворчого й пластичного мистецтва. Особлива увага приділяється порівняльному аналізу артефактів первісних спільнот і перших цивілізацій на території України та у світі. Студенти опановують знання про сакральні, міфологічні та побутові контексти створення давніх пам'яток. Курс дає змогу сформуванню цілісного уявлення про світогляд давньої людини та його втілення у художніх формах. Здобувачі вищої освіти вивчають специфіку матеріалів, технік і засобів виразності, притаманних архаїчним епохам. Важливим аспектом навчального процесу є засвоєння первинної методології візуального аналізу стародавніх творів. Отримані знання створюють міцне підґрунтя для подальшого вивчення історії вітчизняного та зарубіжного мистецтва наступних епох. У результаті опанування дисципліни першокурсники навчаються розуміти витoki сучасних художніх традицій у найдавнішій культурній спадщині.
Мета та завдання дисципліни	Метою вивчення навчальної дисципліни «Протоісторія українського та світового мистецтва» є ознайомити студентів з історією мистецтва Стародавнього Світу та його видами, сформуванню у студентів цілісного уявлення про мистецькі витoki світової культури і навчити їх аналізувати пам'ятки і мистецтва та розуміти їх культурні контексти. Основні завдання навчальної дисципліни: — ознайомити студентів із ключовими етапами розвитку мистецтва Стародавнього світу та його основними видами. — сформуванню цілісного уявлення про мистецькі витoki та світоглядні підвалини світової і вітчизняної культури. — вивчити особливості та специфіку найдавніших пам'яток образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва. — опанувати первинні методики мистецтвознавчого опису та візуального аналізу архаїчних артефактів. — навчитися визначати та розуміти соціокультурні, релігійні та міфологічні контексти створення пам'яток. — простежити взаємозв'язки між розвитком протоісторичного мистецтва на теренах України та у світовому вимірі.

	– розвинути навички критичного осмислення ролі найдавнішого мистецтва у становленні людської цивілізації. Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання: Знати: – особливості культурних епох, їх духовні цінності та пріоритети; – основні наукові концепції виникнення мистецтва; – види мистецтва, жанрову і стильову приналежність творів мистецтва; – жанри та стилі образотворчого мистецтва; – особливості мистецтва та архітектури різних історичних епох та культур. Вміти: – збирати і аналізувати різні джерела інформації, як опрацьовувати літературу; – розуміти засади світобачення різних культурно-історичної епох та культур; – володіти методами мистецтвознавчого аналізу (стилістичного та семіотичного) творів образотворчого мистецтва для встановлення культурних змістів, що стоять за формальними складовими художніх форм; – застосовувати теоретичні знання з дисципліни у розв’язанні практичних завдань.
Передумови вивчення дисципліни	Загальні знання з історії з шкільної програми
Програмні компетентності	
Інтегральні компетентності	Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у галузі мистецтвознавства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів даної галузі, а також суміжних спеціальностей, зумовлених комплексним підходом, проведення досліджень, та/або здійснення інновацій, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.
Загальні компетенції (ЗК)	ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати культурномистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Фахові компетенції спеціальності (ФК)	СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма здобуття вищої освіти				
	усього	у тому числі:			
		лек.	пр	сем.	СР
1	2	3	4	5	6
Семестр 1					
Змістовий модуль 1. Первісне мистецтво Європи.					
Тема 1. Теоретико-методологічні засади курсу «Протоісторія українського та світового мистецтва»	2	2			
Тема 2. Палеолітичні стоянки в Україні: Королевська, Мізинська, Пушкарі, Кирилівська, Листопадово IV.	18	4		4	10
Тема 3. Мистецтво неоліту. Петрогліфи і письмена святилища Кам'яна Могила	20	4		6	10
Тема 4. Мистецтво енеоліту. Трипілля - культура мальованої кераміки.	22	6		6	10
Разом за змістовим модулем 1	62	16		16	30
Змістовий модуль 2. Мистецтво Причорномор'я					
Тема 5. Скотарсько-землеробські курганні культури епохи бронзи і заліза. Кімерійці.	18	4		4	10
Тема 6. Культура і мистецтво Скіфії. Сармати.	22	6		6	10
Тема 7. Грецька колонізація і синтез культур в епоху «великого переселення народів».	18	4		4	10
Разом за змістовим модулем 2	58	14		14	30
<i>Вид контролю:</i> Диференційований залік					
Всього годин за дисципліною	120	30		30	60

Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Бідзіля В.О. Скарби скіфських курганів. К.: Мистецтво, 1971.
2. Бурдо Н. Сакральний світ трипільської цивілізації. К., Наш час., 2008. – 296 с.
3. Відейко М.Ю. Трипільська цивілізація. К.: Наш час, 2008.
4. Грушевський Ілюстрована історія України. Київ, Наукова думка. 1992.-544с.
5. Жуков С., Тахтаулова М. Україна. Від первісних часів до сьогодення. Ранок., 2024
6. Залізник Л.Л. Первісна історія України. К.: Вища школа, 2004.

7. Історія української культури: У 55ти т. – Історія культури давнього населення України. – т.1. – НАН України. – Патон Б.Є. (гол. ред.). – К.: Наукова думка, 2001.
8. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид./ За ред. А.В. Яртіся, В.М. Шендрика, С.О. Черепанової. – Львів: Світ, 1994.
9. Мозолевський скіфський степ. Київ. 2005.- 190с.
10. Мурзін В.Ю. Скіфський світогляд. К.: Наукова думка, 2004
11. Наливайко С. Етнічна історія Давньої України. К., Євшан–зілля.,2007.- 624с
[Цеунов І, Качур Г.](#) Навігатор з історії України. Первісність. К., 2025.– 144 с.
12. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. – Київ: Абрис, 1991. – 272 с.
13. Толстоухов А. Зубанов В. Україна – хронологія розвитку. З давніх часів до пізньої античності. 2008.- 703 с.
14. Чмихов М. Від яйця-райця – до ідеї Спасителя. Київ, «Либідь» 2001- 432с.
15. Босий. О.Г. Міф. Символ. Орнамент. Вінниця. 2011. – 120 с.

Додаткова

16. Дем'ян Г. Народні оповідання про історичні події. К.: ІМФЕ, 2011.
17. Діброва В.К. Етнічні міфології: міфологічні моделі світу. К.: ІМФЕ, 2015.
18. Історія української культури: у 5 т. Т. 1. Історія культури давнього населення України. К.: Наукова думка, 2001.
19. Кухарчук Ю. Знахідкам – мільйон років. Наука і суспільство: щомісячний науково-популярний і літературно-художній ілюстрований журнал. 1991
Ситник О., Деякі аспекти походження первісного мистецтва у світлі нових фактів, „Народознавчі зошити” (двомісячник), 1966
20. Станко В. Н, Гладких М. І., Сегеда С. П., Історія первісного суспільства, Київ 1999
21. Толочко П.П. Україна крізь віки: Київська Русь. К.: Альтернатива, 1998.
22. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: Під ред. Н.Я. Горбач, С.Д. Гелей та ін. – Львів: Каменяр, 1992. – 165,
23. Українська культура: Лекції за ред. Дм. Антоновича. – К.: Либідь, 1993.
24. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М. Заковича. – К.: ТТво “Знання”, КОО, 2009.– 589 с.
25. [Цеунов І, Качур Г.](#) Навігатор з історії України. Первісність. К. Портал. 2025. – 144

Методи контролю та розподіл балів

Назва змістових модулів і тем	Дата проведення	Формат контролю	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1. Первісне мистецтво Європи.	вересень-жовтень	Виконання практичних занять і самостійних робіт. Конспектування. Підготовка презентацій. Поточний контроль	50

Змістовий модуль 2. Мистецтво Причорномор'я	листопад- грудень	Виконання практичних занять і самостійних робіт. Конспектуванн я. Підготовка презентацій. Поточний контроль.. Диференційова ний залік.	50
Разом за Семестр 6			100

Форми контролю	Максимальна кількість балів
Усна доповідь, доповнення (робота в аудиторії)	7 x 4 балів = 28 балів
Перевірка виконання практичних завдань, тестових завдань	7 x 4 балів = 28 балів
Есе	4 бали
Конспектування наукових і навчальних джерел	5 балів
Контрольна робота	2 x 10 балів = 20 балів
Представлення результатів науково-дослідних робіт на студентських конкурсах, конференціях, олімпіадах тощо	бонусні бали (до 15 балів)
Всього	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Технічне та інструментальне забезпечення

Необхідне обладнання, устаткування	Комп'ютерна техніка (ноутбук, стаціонарний комп'ютер) з можливістю демонстрації текстових і графічних матеріалів і виходу до мережі Інтернет.
Необхідні засоби	Не передбачено
Програмне забезпечення	Програми, необхідні для виконання завдань: Adobe Photoshop, Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Adobe Reader/Foxit PDF Reader та інші.
Матеріали, інструменти	Не передбачено

Політика вивчення навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності	Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності у своїх роботах. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час поточного контролю виявиться використання чужих ідей, студент втрачає право отримати бали за тему, або може виконати нову роботу, яка буде оцінена із заниженням балів.
Політика щодо відвідування занять	Пропуски занять без поважних причин неприпустимі (причини пропуску мають бути підтверджені). Усі роботи студентів повинні бути завантажені на кафедральний Google Диск. Відсутність виконаних практичних завдань із дисципліни є підставою до не зарахуванню семестрової оцінки.
Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання	Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни. Додаткові заняття у таких випадках не передбачені.
Політика щодо правил поведінки на заняттях	На проведення занять з дисципліни «Культурна дипломатія» розповсюджуються загально прийняті норми і правила поведінки, затверджених таким документом як «Правила поведінки здобувачів вищої освіти в Київській державній академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука». Вітається власна думка студентів з теми заняття, активне обговорювання проектних проблем, аргументоване відстоювання авторської позиції. Разом із тим під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу, у тому числі користування мобільними телефонами для розмов, запізнення на заняття без поважних причин, не реагування на зауваження викладача.

Політика щодо комунікації з викладачем	Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні на службову пошту викладача. Умови листування: 1) в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ІД); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: прізвище_завдання. Розширення: текст – doc, docx, ілюстрації – pdf. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.
---	--

Детальнішу інформацію щодо компетентностей, результатів навчання, методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи наведено у Робочій навчальній програмі навчальної дисципліни

(<https://kdidpmid.edu.ua/academy/navchannya/dystanczijne-navchannya/>)

Розробник силабусу
навчальної дисципліни

О.Г. Босий

Гарант освітньої програми

О. Д. Сосік

Завідувач кафедри

І.В.Петрова

Силабус затверджено
на засіданні кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти

від 26.08.2025 р., протокол № 1